

Leto XI.

Številka 6.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorna urednika:

Dr. Makso Pirc in dr. Viktor Supan.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1895.

VSEBINA.

1. Dr. Vladimir Pappafava: O početku in zgodovini beležniške naprave	161
2. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
a) Proti razsodilom, katera so izrekla upravna oblastva temeljem najvišjega sklepa z dne 31. oktobra 1856 (ukaza ministerstva za notranje stvari z dne 7. decembra 1856, št. 224. drž. zak.) in z dne 1. marca 1860 (ukaza ministerstva za notranje stvari z dne 15. marca 1860, št. 73. drž. zak.) dalje temeljem §-a 87., lit. c) zakona z dne 8. marca 1885, št. 22. drž. zak. o sporih, kateri izvirajo iz služabnega razmerja ali iz mezodne pogodbe in so zasebnopravnega značaja, prepuščeno je onemu, kateri je oškodovan v svojih zasebnih pravicah, da nastopi redno pravno pot s tem, da vloži pri sodišču tožbo	173
b) Pomen zemljeknjižne mape za dokaz lastninske pravice	174
c) Določba §-a 456. obč. drž. zak. velja samo o prostovoljni zastavi in ne tudi o sodni rubežni	179
d) Stroški intervencije pri prisegani razodetne prisege niso niti pravdni niti izvršilni stroški	180
e) Manifestacijska prisega temeljem inozemske razzodbe	182
f) Stranka v pravdi podlegla, dolžna je povrniti vselej nasprotni stranki sodne stroške, za pravdanje potrebne (§ 24. zak. z dne 16. maja 1874, št. 69. drž. zak.)	183
g) Pravica paše na ptujem zemljišči se od razglasitve ces. patenta z dne 5. julija 1853, št. 130. drž. zak. naprej več ne more priposestvovati	185
h) Sodišče sme odmeriti stroške po dv. dekretu z dne 4. oktobra 1883, št. 2633. z. j. z. in 3. odst. §-a 19. odvet. reda samo, ako predloži odvetnik v to svrho sodišču ekspenzar, ne pa ako prosi za odmero stranka	186
Kazensko pravo:	
Je-li dopustno po že oznanjeni razzodbi popravljati zapisnik o glavni razpravi? — K §-u 271, k. pr. r.	187
3. Književna poročila	188
4. Razne vesti	190
5. Pregled pravosodstva	191

O početku in zgodovini beležniške naprave.

Studija dra. Vladimira Pappafave, odvetnika v Zadru.

V prvotni dobi, ko so vladali prirodni zakoni z neukročeno silo v ljudskem srcu in ko je kraljevala na zemlji odkritosrčnost, v oni davni dobi, ko je bila znanost pisanja še neznana in ko človek nikakor še ni znal svoje misli in svoje volje razodevati po znakih, ko so bili posli povsem redki in neznatni, pogajali so se ljudje med seboj ustno.

V onih srečnih časih, pravi Rousseau, bili so bogovi sodniki ljudskega delovanja in v njihovi prisotnosti izrekli so se obeti, sklepale pogodbe, zaveze in dogovori. Zemljino lice bila je knjiga, v kateri so se shranjevali spomini. Trde skale, debela in nagomiljene stene, na ta način po ljudski roki posvečene, bile so na nek način strani te vedno odprte in vsakomu pristopne knjige. Prisežni bunar, stari Mamrijev hrast itd. bili so, res netesani, toda veličastni spomeniki o svetosti pogodb. Nikdo se ni upal dvigniti bogokletne roke na taka znamenja in te tihe priče so s svojo avtoriteto ljudsko vero bolj varovali, nego morejo to včasih najstrožji zakoni.

Ko so se po blagotvornem vplivu civilizacije pomnožili medsebojni odnošaji med narodom in so se odprle meje trgovini in obrti, a z druge strani, ko so se pomnožili zločini in verolomstva, čutili so ljudje potrebo, da sklepajo pogodbe v prisotnosti dveh ali več oseb, katere bi mogle pričati o dogovoru in odnosnem sklepu.

Toda tudi to spričevalo bilo je nestalno in pogosto zgodilo se je, da so ostale pogodbe radi slabega spomina, nepoštenja ali smrti strank ali prič na pol izvršene ali neizvršene. Radi tega, ker so se ljudje preverili o potrebi pismenih znakov, da ž njimi odpomorejo nestalnosti in minljivosti ustnega dogovora, odločili

so se, da svojim nagodbam zagotove trajnost, da je osvedočijo simboličnimi znaki, hieroglifi, črkami.¹⁾

Ker pa velika večina ljudij ni bila vešča pisanja, morali so se obračati na malo število onih, koji so bili temu veščji. Od tod je vzrasel popolen stan ljudij, kateri so uživali obče spoštovanje kot hranitelji vede in kot zvesti voditelji in svetniki naroda.

Pri Hebrejcih — da že ne govorimo o Egipčanih in Asircih²⁾ — nahajamo ustanóvljeno neko vrsto beležnikov, tako zvanih pisarjev, kateri so, med tem ko so poslovali kot tajniki narodovega vladalca, imeli ob jednom nalog, da sprejemljajo konvencionalne spise, kateri so se imeli shranjevati pod javnim pečatom. Oni so v večem delu nagodeb beležili, in to z največjo hitrostjo, priproste znake, kakor se to razvidi iz druge kitice XLIV psalma: „Lingua mea calamus scribae velociter scribentis“, a vsaki teh znakov bil je znamenje za jedno besedo.³⁾ Te nagodbe in sicer tudi one sestavljene od samih strank ali po jednom izmed prič, morale so biti napisane v dveh izvodih. Jeden teh izvodov so pisarji zaklenili, udarivši nanj javni pečat, a drugi so pred svedoki izročili tretji osebi, kakor da bi ga mogel vsak prečitati.⁴⁾

Ti pisarji, izmed katerih imenuje sveto pismo Sareja, Dabija, Salemija, Echana, Asiela itd. bili so opremljeni s sveče-

1) „Cet art ingenieux
De peindre la parole et de parler aux yeux,
Et par de traits divers de figures tracées,
Donner de la couleur et du corps aux pensées.“

2) Kdor bi se hotel seznaniti nekoliko o pisarnah pri Egipčanih in Asircih, naj bere članek „Chrestomathie démotique“, kateri je napisal Revillout in obelodanil „Journal officiel de la République française“ (od številke z dne 22. avgusta 1877. l. do številke z dne 17. oktobra istega leta), potem časopis *Revue archéologique* (knj. 34. l. 1877.) in delo „Documents juridiques de l' Assyrie et de la Chaldée“, katero sta spisala Oppert in Menant

3) V. 2. Reg. VIII, 17; 2. Reg. XX, 25; 2. Reg. XV, 3; 4. Reg. XVIII, 37; 4. Reg. XIX, 2; 4. Reg. XXXII, 8, 9; Jerem. XXXII, 7, 14; Jerem. XXXVI, 20, etc.; Patritii, *Dissertatio* XXIX, De Scribis.

4) Notice historique sur le Notariat par M. Ducruet, Chevalier de la Légion d' Honneur, Ancien Président de la Chambre des Notaires de Lyon. Pour servir de complément à l' Opuscole publié sur ce titre par le Dr. Vladimir Pappafava. Paris, Oudier Frères, 1884.

niškim značajem, a taki bili so tudi zakonski pisarji, kateri so pisali in tolmačili sveto pismo, in narodni pisarji, kateri so oskrbovali neko vrsto sodstva. „Penes sacerdotes“, — pravi sveto pismo, — „erat publica fides, annales temporum et regum.“ A na drugem mestu: „in manu Dei prosperitas hominis et super faciem scribae imponit honorem suum“ — „agri emuntur pecunia et scribuntur in libro, et imprimetur signum, et testis adhibitur.“ (V. Jerem. XXXVI, 10, 12, 20, 23; IV Regum, XII 10; XXII, 3, 8; Esdroe, VII, 6, 11, 12; Matth. II, 4, etc.)

Gospod Ducruet, predsednik beležniške komore v Lijonu, obelodanil je pred nekoliko leti, da popolni neko našo knjižico, svoj članek, v katerem je navedel s svojimi zanimljivimi opazkami poglobljena mesta iz Svetega pisma, v katerih so razloženi tri primeri, kako se je postopalo pri sklepanji in dogovarjanji pogodeb pred ustanovljenjem pisarjev. Navesti je hočemo tukaj doslovno:

Prvi primer iz Stvaritve, poglavje 22.

Sara živela je stoinšedemindvajset let in umrla v mestu Arvoku, to je Hebron v deželi Kanaanski. Abraham žaluje in plaka nad njo. A kedar se je oprostil od svojega mrtveca, govori sinovom Hetovim, rekoč:

Tujec sem in priseljeneec pri vas, dajte mi, da imam grob v vaši sredini, da v njem vkopljem mrtveca svojega.

A sinovi Hetovi odgovore:

Čuj nas, gospodar. Ti si med nami kakor knez od boga, v najlepšem našem grobu vkoplji mrtveca svojega, nikdo izmed nas neče ti zapreti svojega groba, da bi ne okopal mrtveca svojega.

Tedaj ustane Abraham in pokloni se narodu one dežele, sinovom Hetovim, in govori jim, rekoč:

Ako hočete, da vkopljem mrtveca svojega izpred svojih očij, poslušajte me in pregovorite za mene Efrona, sina Sarovega, naj mi da dvojno pečino, katera je kraj njegove njive; da naj mi jo za novce, kolikor je vredna, da v njej izkopljem rakev.

A Efron stanoval je med sinovi Hetovimi. In pravi Abrahamu pred vsemi onimi, koji so se pred mestnimi vrati sešli, rekoč:

Ne, gospodar, to ne bode tako; nego čuj, kaj ti rečem.

Podarim ti njivo, in pečino pri njej podarim ti, pred sinovi naroda svojega. Vkopljí mrtveca svojega.

Abraham pokloni se globoko narodu one dežele in reče Efronu pred vsemi: Ako si voljan, čuj me; naj ti dam, kar je vredna njiva, vzemi, pa potem bodem vkopal mrtveca svojega.

A Efron odgovori Abrahamu, rekoč mu: Gospodar, čuj me; zemlja, za katero me vprašaš, vredna je štiri sto mošenj srebra, to jej je cena med menoj in teboj, a kaj je to? Samo ti vkopljí mrtveca svojega.

Ko je Abraham to čul, izmeri pred sinovi Hetovimi srebro, katero mu je Efron naznanil, bilo je štiri sto mošenj srebra, kakor so bili v navadi med vsemi trgovci.

Tako preide njiva, nekđaj Efronova, v kateri je dvojna pečina, proti Mamriji v Abrahamove roke, njiva kakor tudi pečina in vsa drevesa na njivi in po njeni meji naokolo ter postane njegova pred sinovi Hetovimi in pred vsemi, kateri so hodili skozi mestna vrata.

Potem shrani Abraham svojo ženo Saro v dvojni pečini na njivi proti Mamriji, kjer je mesto Hebron, v deželi Kanaanski. Zemlja in pečina na njej postala je tako Abrahamova, da bi na njej imel grob in to potrdili so sinovi Hetovi.

Drugi primer iz knjige o Ruti, poglavje IV.

Po pogodbi z Efronom izšel je zakon, po katerem je bil zabranjen odstop nekega nasledstva tujcu in če bi bil tudi daljši sorodnik, razun v slučajih, da se je bližji sorodnik odpovedal temu nasledstvu.

Elimeleh, Nojemin mož, rodil je ž njo dva sinova, Heliona in Mahalona, od katerih se je jeden oženil z Ruto. Elimeleh in oba njegova sina umrla sta v deželi Moavski, ne da bi bili zapustili za saboj poroda. Nojema, udova Elimelehova, in Ruta, njegova sinaha, povrnili sta se v Betlehem, od koder je bil rodom Elimeleh in kjer je imel njivo. Elimeleh imel je v Betlehemu dva svoja sorodnika, od katerih mu je bil jeden za jedno koleno bližje v rodu; prvemu bilo je ime Voz in ker je imel namero, da nakupi njivo Elimelehovo, gre pred mestna vrata in tu sede.

„Ko vidi pri vhodu onega ožjega rojaka, pozove ga po imenu in pravi: Pojdi sem in sedi tam. In oni pride in sede. Po tem vzame Voz deset izmed mestnih starešin in pravi: posedite tam.

Ko so posedli, prične on takole govoriti svojemu rojaku.

Nojema, katera se je vrnila iz dežele Moavske, hoče prodati jeden del njive našega rojaka Elimeleha. Zato hočem, da javim tebi in pravim ti: vzemi njivo pred onimi, kateri sede tam in pred starešinami mojega naroda; ako češ odkupiti, odkupi, ako nečeš, povej mi, da znam, ker razven tebe nimam tu bližjega sorodnika, kateri bi odkupil, a po tebi pojdem jaz. A oni reče: jaz hočem odkupiti. A Voz pravi: Oni dan, ko vzameš njivo iz roke Nojemine, treba, da vzameš tudi Ruto Moavko, ženo umrlega, da povzdigneš ime umrlemu in nasledstvo njegovo. Tedaj pravi oni drugi: ne morem odkupiti, da ne vgasnem nasledstva svojega, odkupi ti, kar bi trebalo, da odkupim jaz, ker jaz ne morem odkupiti.

Bil je pa od davna običaj v Izraelu gledé odkupljenja in zamenjavanja, da bi vsaka stvar bila trdna in veljavna, da izuje jeden svoj čevelj in ga da drugemu in to bila je svedočba v Izraelu. Sedaj torej oni ožji rojak pravi Vozu. Izuj svoj čevelj, glej, jaz sem svojega izul. Voz sluša in reče starešinam in vsemu narodu: vi ste priče danes, da sem kupil iz roke Nojemine, kar je enkrat bilo Elimelehovo in kar je enkrat bilo Helionovo in Malahonovo; in da sem vzal za ženo Ruto Moavko, ženo Malahonovo, da povzdignem ime umrlemu izmed njegovih bratov in v mestu njegovem; vi ste danes priče.

Ves narod, kateri je bil na mestnih vratih in starešine so rekli: priče smo. Da, da, gospod, žena, katera pride na tvoj dom, bodi kakor Rahela in Lija, kateri obe sta sezidali dom Izraelov; bodi v izgled vrline v Evfrati in proslavi naj ime svoje v Betlehemu! In od semena, katero ti dade gospod od te žene, postane naj dom tvoj kakor dom Faresa, katerega je rodila Tamara Judi.

In tako vzame Voz Ruto sebi za ženo; in ko sta se poročila, dal jej je Gospod, da je spočela in rodila sina.

In rekle so žene Nojemi: blagoslovljen bodi gospod, kateri te ni pustil danes brez naslednika, da se njegovo ime slavi v Izraelu! On ti bode dušo utešil in bode podpora starosti tvoji.

ker ga je rodila sinaha tvoja, katera te ljubi in katera je bolja nego sedem sinov.

In Nojema je vzela dete in je položila v svoje noročje in bila mu je pestunja. A sosede njene veselile so se deteta in rekle: rodil se je sin Nojemi in imenovale ga Ovidom. Ovid bil je oče Jeseja, očeta Davida, od katerega se je rodil Josip, zaročenec device Marije.

In tako se je zgodilo, da je pogodba prodaje Elimelehove njive dala povod rojstvu kralja Davida, od kojega se je rodil naš izveličar Jezus Kristus, rojen v Betlehemu, mestu kralja Davida.

Tretji primer iz knjige proroka Jeremije, poglavje XXXII.

Jeremija, kateri se je nahajal za vladanja kralja Nabukodonozorja, v ječi v Babilonu, pripoveduje takole — kako je kupil neko njivo od nekega svojega stričnika.

„Prišel je gospod in pravi:

Anameilo, sin Saluma, tvojega strica, pride k Tebi, da ti pravi: kupi mojo njivo, katera je v Anatotu, ker ti imaš po sorodstvu pravico, da jo kupiš . . . Jaz sem razumel, da se to godi po naredbi Gospodovi. In kupil sem od Anameila, sina strica svojega, to njivo, katera je v Anatotu, in izmeril sem mu novce, sedemnajst možnjev srebra.

Napisal sem pogodbo in zapečatil in vzel svedoke in izmeril novce na meri. In vzel sem pogodbo o kupu, zapečateno po zakonu in naredbah, ter jo dal Baruhu, sinu Niriye, sina Mahasijina, pred Anameilom svojim stričnikom in pred svedokoma, katera sta se podpisala na pogodbi o kupu in pred vsemi Judi, kateri so sedeli v veži temnice. In zapovedal sem Baruhu pred njimi, rekoč:

Takole veli Gospod nad vojskami, Bog Izraelov: vzemi ono pogodbo, pogodbo o kupu, zapečateno in ono drugo odprto in vrzi ju v prsteno posodo, da se dolgo časa vzdrži. Ker tako veli Gospod nad vojskami, Bog Izraelov: če se bodo kupovale hiše in njive in vinogradi v oni deželi.“

Prinašamo iz glasovitega Pastoretovega dela o zgodovini zakonodavstva (*Hist. de la législation*) sledeči obrazec ženitne pogodbe pri starem židovskem narodu. Ta obrazec je jako za-

nimiv radi čudne zmesi nekih načel prave nравstvenosti, katere navaja o svetih dolžnostih dobrega soproga napram svoji soprogi z nekimi, katere sram v naši dobi očitno zavrača.¹⁾

Le-ta obrazec slove:

„Dne . . . meseca . . . leta . . . po našem računu, pravi Salomon, Davidov sin, Raheli, Simonovej hčeri, katera je devica: „Bodi moja zaročnica po Mojzesovem in Izraelskem zakonu, in jaz imeti hočem, po Božji volji, vsaki obzir proti tebi, hočem te spoštovati, skrbeti čem za tvoje vzdrževanje, za tvojo hrano, za tvoje obleke, po običajih židovskih soprogov, kateri pristojno spoštujejo, vzdržujejo, hranijo in oblačijo svoje žene. — Za ceno tvojega devištva dajem ti dvesto zusimov, kateri znašajo petindvajset srebrnih dinarov, katere ti zakon določuje. Razven hrane, obleke in vsega, kar boš potrebovala, obečam poleg tega še, da ti plačam ženitni dolg po običaju vseh narodov na svetu. A Rahela privoljuje, da bode Salomonova zaročnica, kateri s svojim popolnim zadovoljstvom dodaje svoto . . . Dobra, katera donaša žena, cenijo se, da znašajo . . . Mož priznava, da je je vse prejel, da je ima v svoji oblasti, da jim je varuh in prevzemnik, kar izjavlja s temi besedami: Jaz prevzamem v svoje varuštvo in jamstvo vsa dobra dote in druga, katera je donesla moja žena, ali katera bi mogla pozneje dobiti, bodisi povečanjem dote, ali na kak drugi način. — Ne samo za se, ampak tudi za svoje naslednike in dediče zavezujem vse, kar imam dragocenostij, kar posedujem pod nebom, kar bodem kedaj posedoval, premičnine in nepremičnine, da služijo kot zastava in hipoteka bodisi doti in stvarjem, donešenim prigodom ženitbe, bodisi pozneje pridobljenim in povečanju dote same, in katere bi mogla moja zaročnica pridobiti za mojega življenja ali za moje smrti. — Podvržem tudi plašč, kateri pokriva moja pleča. Obvezujoč se na vse to, obečajoč, da hočem to izvršiti, storim to ne, da bi dosegel sam sklep pogodbe in če bi mi tudi donašala koristi, katerim se odrekam, ampak iz kreposti in rednega posledka ženitnih pogodb, kakor so pri Izraelcih v navadi pri izročitvi in

¹⁾ Ako želi kdo spoznati oblike, katere uporabljajo Židi po svojem razpadu v oporokah, posojilnih in drugih pogodbah, naj vpogleda „Mischni“ ali „Misni“, katera zadržuje sestavo celega židovskega prava, njihovih obredov, njihovih starin in njihovih ustnih zakonov.

pravilih naših rabinov blagega spomina. — Da bode to med nami čvrsto in stalno, podpisali smo ta spis preje omenjenega dne. meseca in leta.“

Izmed razmotrivanj, katera se nahajajo gledé tega obrazca, nanaša se jedno na plačilo devištva. „Zakaj bi se cenila nedolžnost — dodaje Pastoret — v najsvetejem in najvažnejem trenutku življenja? In katero ceno pa se jej da? Ali ni to žalitev kreposti in nrvastvenosti? In kaj je obet plačati ženitni dolg ženi, kakor store to vsi narodi na svetu? Je li bilo treba take obveze, da se izreče na tak način in da se mora izreči?“

Mislimo vender, da navedeni obrazec ne zasluđuje, da se strogo graja. V njem rabljeni zlog odgovarja naravi iztočnika in vsakdo ve, da so nekatere besede, katere so v sedanjem običaju našega govora nepoštene, bile v neki dobi najpošteneje, ker so bile popolnoma družega pomena. Nikdar ni pozabiti načela: *Distingue tempora et concordabis jura*.

Tudi pri Grkih, kateri so nam zapustili nekoliko zelo starih listin, kakor je oporoka Epitekte, spartanske vladike in odlomki, katere nam je ohranil Laertija, ter oporoke Epikura, Platona, Teofrasta in Sikona, kakor tudi ženitne pogodbe med Teagenom in Izmeno, hčerjo Filokteta, torej tudi pri Grkih obstajali so pisarji. Kot javni služabniki bili so dolžni sklepati in shranjevati pogodbe za dokaz sprejetih obvez. Aristotel omenja v šesti knjigi svoje „Politike“ naštevajoč javne stanove, tudi tega, napravljenega v nekaterih republikah, da zapisuje razsodbe in pogodbe; na drugih krajih bila sta pa ta dva stanova razdeljena ter je jeden uradnik zapisaval razsodbe, a drugi pogodbe.¹⁾

Ta pisarski stan bil je v Grkih v velikih časteh, kakor to izhaja iz sledečega pasusa Kornelija Nepota v životopisu Evmena Kardijanskega: „Itaque cum habevit ad manum scribae loco: quod multo apud graecos honorificentis est quam apud romanos“ in kar nam potrjuje učeni Tiraquello v svojem traktatu *de moribus gentium*, v poglavji 5., št. 83, kjer pravi: „Ad scribae officium apud Graecos solum admittebantur qui honesto loco,

¹⁾ Govornik Eskin, kot bivši sodni pisar, spajal je v sebi oba čina, o katerih pravi Aristotel, da sta bila v nekaterih grških republikah razdeljena.

fide et industria cogniti erant, cum necesse esset omnium consiliorum eos esse participes.“¹⁾

Atenčani sklepali so včasih svoje pogodbe tudi v prisotnosti drugih javnih oseb, kateri so se zvali, kakor v Rimu argentarii, *τραπεζῖται*, to je bankirji in menjalci, kateri so trgovali z novci in ob enem vodili posle pojedincev.²⁾

Pri Rimljanih nahajamo za časa republike več oseb, katere so imele nalog, da sestavljajo in urejujejo spise in pogodbe. Bili so to takozvani *exceptores*, *actuarii* in *notarii*³⁾

¹⁾ Vender spoštovanje Grkov napram piscem ni bilo toliko, kakoršno so imeli napram darovitim govornikom, na primer odvetnikom, kateri so bili povsod, v vsaki dobi in v vsaki deželi zelo čislani. To nam je tudi razlog, zakaj je toliko znanih pisateljev razpravljalo o odvetništvu. Izmed mnogih je dovolj, ako omenjamo: Bucher d' Argis (*Hist. abrégée de l'ordre des avocats*); D' Aguesseau (*Discours sur l'indépendance de l'avocat*); Dupin (*Profession d'avocat*); Fournel (*Hist. des avocats au parlement du Paris*); Monteluc (*Revue du droit international*, 1872; Billecscq (*Discours sur la profession d'avocat*); Husson (*De advocato*); Blanquet (*Eloge et devoirs de la profession d'avocat*); Biarnoy de Merville (*Régle pour former un avocat*); Ramdohr (*Ueber die Organisation des Advocatenstandes in monarchischen Staaten*); Schlevoigt (*Der deutsche Advocat*); Lever (*Ueber den Advocatenstand*); Seybold (*Magistratur und Advocatur*); Steinacker (*Die Aufgabe des Advocatenstandes in constitutionellen Staaten*); Giuviati (*L' arte forense*); Zarnardelli (*L' avvocatura*), itd. — Italijanske občine so posebno tekmovali, da dajo odvetnikom časti in privilegije, katere časti in privilegije se nahajajo v statutih do konca preteklega veka (*Sclopis, Storia della legislazione italiana*, knj. II. in III.). Dovolj je, ako omenjamo, da so mestni statuti v Milanu podeljevali odvetnikom privilegij, da si plačajo svoje pristojbine preje kakor vsak drugi upnik njihovih klijentov, da so prosti javnih davkov in vojaške službe (*Salgado, Labyr. cred. cap. 9 Nr. 18*), da imajo pri javnih svečanostih mesto takoj za starešinskim stanom in da imajo jedini pravico nositi plašč in da podeljujejo pravoslovno doktorstvo (*Coll. decr. colleg. Jurisc. mediol.*).

²⁾ Schönau, *Griechische Alterthümer*, III. Aufl., I. Bd., S. 562; Rein, *Handbuch der römischen Antiquitäten*, III. Aufl., S. 62; Ferzo, *Dizionario del diritto comune e veneto*, tomo ultimo, pag. 322, pri besedi *Nodaro*.

³⁾ Nekateri, kakor odvetnik Limenio Stroppa (*Repertorio della Legge sul riordinamento del notariato in Italia*, s. 7) mislijo, da je beseda *notarius* nastala iz hebrejske besede *natar*. To se nam pa ne zdi pravo. Rimljani, kot narod, niso imeli neposredno nobene dotike s Hebrejci do Tompejeve vojske v Palestini, katera je postala l. 63. pred Kristom, rimska

kateri poslednji bili so tako imenovani radi tega, ker so tudi oni, kakor hebrejski pisarji, pisali z znaki skoro tako kakor današnji brzopisci (stenografi). „Notas qui didicerunt“, pravi sv. Avgustin (knj. 2. De doctrina Christi), „proprie notarii appellantur.“

Notarii imenovali so se tudi cursores po brzini svojega pisanja, katera je dala tudi povod distihu Marcijala:

„Currant verba licet, manus est velocior illis,
Nondum lingua, suum dextra peregit opus.“

Lib. XIV., N. CC VI.

Tudi Seneka, spominjajoč se v devetdeseti svoji epistoli beležnikov, pravi: „Celeritatum linguae manus sequitur.“

A v Digestah (XXIX, 1, 40) čita se: „Titius miles notario suo testamentum scribendum notis dictavit, et antequam litteris praescriberetur vita defunctus est.“ Beležke (notae), o katerih je tukaj govor, bile so včasih prosto naznačenje početnih črk besede, a včasih skrajšane besede, katere so imele svoj dobro znan pravni pomen (Srv. Justin. Dig. Epist. 22). Tako so na pr. črke I. T. C. značile: intra tempus constitutum, a črke C. R. C. P. značile so: cujus rei causa promittit. Te beležke (znake) prepisovali so prepisovalci imenovani librarii, a tudi calligraphi.

Teh beležkov bilo je, kakor nam pripoveduje Muratori v svoji dvanajsti razpravi o talijanskih starinah, do 5000 raznega pokrajina, pod upravo procurator-ja. Sploh vsi narodi na zapadni obali male Azije, kateri so govorili hebrejski, aramajski, sirski ali drugi semitski jezik, podvrženi bili so še le poslednja leta pred in prva leta po Kristu. Ni torej misliti, da so Rimljani od teh narodov prisvojili si besedo natar in jo premenili v notarius. Ko so Rimljani prevzeli kulturo narodov na vzhodu, imeli so, ako ne besedo notarius, vendar že besedo nota, katera je grškega izvira, ali še boljše, grška. Rimljani prišli so v dotiko z grškimi naselbinami in z grško kulturo v južni Italiji (Magna Graecia) početkom četrtega stoletja po sezidanju Rima. A vpliv grški v Laciju je prestar, kar tudi dokazuje ustava Servija Tulija, začetek rimskih ljudi, obred sibilnih knjig itd. Beseda nota jednaka je po izviru z grško $\gamma\omega\tau$ od $\gamma\omega\sigma\tau\omega$ ($\gamma\epsilon\gamma\omega\sigma\tau\omega$, kjer $\gamma\epsilon$ samo ojačava) ali koren not, $\omega\sigma\tau$ splošen je jednemu in drugemu bratskemu jeziku indogermanskega stebela, grškemu in latinskemu. Od korena not so Rimljani napravili besedo nota in s substantivnim dodatkom rius besedo notarius, da označijo ž njo onega pisarja, onega uradnika, kateri se je posluževal not.

pomena. Nekateri pisatelji med njimi tudi Polidor Virgilij, pripisujejo njihov izum Tuliju Tironu, osvobojenemu robu Marka Tulija Cicerona, a drugi nasprotno, kakor Dijon, mislijo, da je je izumil Marcenas. O teh točkah govorita Valerij Probus in Gruter. — (Carpentier, *Alphabetum Tironianum*, Lutetiae, 1747; Vaines, *Dictionnaire raisonné de Diplomatie*, V. Notes, t. II, Paris, 1774, S. 127—133); Dion Cassius, LV, 7; Gruterus, *Inscriptionum Romanorum corpus absolutissimum*, t. II, Heidelbergae, 1616; Notae Romanorum veterum quibus litera verbum facit; Nicolai, *De siglis veterum*; Mabillon, *De Re Diplomatica libri VI*, cap. 11, §. §. 5, 16, 12 et lib. V; Padi, *Programma di paleografia*, t. I, Firenze, 1883, S. 34; Bauby, *Étude sommaire des origines et de l'histoire du Notariat français*, S. IX.).

Omenjeni spisatelji pravnih listin bili so robovi publike: erant servi, quia scribendum operas locabant (Lampridius v Aleks. Severu; Loyseau, *De officiis*, lib. II, cap. Nro. 15; Cujaccio, *Not. in Lib. VIII. Cod. vol. X*, col. 704 B). Oni so mogli sklepati pogodbe in sprejemati obveze za drugega: Servus ut acquirere, ita etiam stipulare pro domino potest, est servus communis cuique dominorum. Nalog, kateri so vršili, ni imel nobenega javnega značaja, a listine, katere so sestavljali, ostale so, čeravno so bile podpisane po svedokih, zopet proste privatne listine.

Pri Rimljanih bili so tudi takozvani argentarii ali nummularii, kateri so se tudi imenovali mensarii, po mizah ali klopeh, katere so namestili v forum. Bili so le-ti, kakor naši bankirji ter so pridobivali posameznikom denarja na upanje in sprejemali dolžna pisma, katera so se sklenila po njihovem posredovanji ali v njihovi navzočnosti. Ime in priimek dolžnikov vpisavali so v svoj dnevnik imenovan *Kalendarium* in se je jednostavna zabeležba imenovala: *Litterarum seu nominum obligatio*. Ta način nagodeb je ostal zapuščen za Justinijanove dobe (Just. litt. 22, lib. 3 in princip.) V ta kalendarij zapisavali so se „singulis kalendis“ obresti, katere so prvega vsacega meseca dotekle. Ta dnevnik smatral se je pri sodišču popolnoma verodostojnim, toda, kakor trdi Cujaccio v zak. 11, ad Leg. Aquill. argentarij bil je dolžan, da ga brižno čuva in nosi v pregled vdeležencem v onih točkah, katere so se na nje nanašale.

Nekaj temu podobnega, toda v mnogo manj razviti obliki, nahajamo v tabelionih (*συμβολαιογραφοι*), imenovanih tudi *nomici* to so *juris studiosi*, ki se pojavljajo že za dobe Ulpijanove. O njih pravi Firmicus: „*litteris quaerunt vitae subsidia, civitatum contractus scribent, omnes civium tabulas conficiunt*“. Imeli so torej ravno isti nalog, kateri so opravljali *exceptores*, *actuarii* in *notarii*, kateri so se preobrazili še le v četrtem in petem stoletji. In res, kakor opomni Savigny, in njemu jednako tudi Conti, v tej dobi označujejo se z imenom *exceptores* pisarji in tajniki vseh javnih uradnikov (Const. 17 Cod. Theod. De div. off. XII, 1 — Const. 151. Cod. Theod. De decur. XII, 1 — Const. 12, § 1 Cod. Just. De prox. sacr. scrip. XII, 19), z imenom *actuarii* označujejo se neki državni uradniki, kakor se misli, nižje vrste (Const 7 in 9 Cod. de Numer. Actuar. et Chartul. Adjutor etc. XII, 50), in z imenom *notarii* odlikovali so se pisarji carske pisarne.

Tabelioni, tako imenovani, ker so pisali svoje akte na lesene tablice, obložene z voskom¹⁾ bili so, kakor tudi *exceptores*, *actuarii* in *notarii* izvežbani v pravu, ali vendar svobodni ljudje: „*Tabelliones*, pravi Peretius (ad tit. X. lib. X, cod. Just) *erant liberi homines et potebant ad decurionatum aspirare*“.

Treba je razločevati, kakor dobro opaža Gothofredus, tabelione od tabelarijev . . . : „*male tabularii cum tabellionibus a multis confunduntur*“. „*Tabellio*, pravi Cujaccio (Lib. VIII, Cod. vol. X. col. 74 B) *is est, qui ex mandato partium contrahentium contractus conscribit et partibus edit*“. — „*Tabeliones*, pravi Peretius (loc. cit.), *circa privatorum conventiones versabantur easque in instrumentum publicum referebant et auctoritate donabant, prout hodie faciunt notarii publici*“.

(Dalje prihodnjič.)

¹⁾ Znano je, da so rabili Rimljani, kakor ostali narodi iz prva, za svoja pisma lesene in slonokoščene tablice, katere so bile včasih obložene s voskom, kakor tudi s palmovim listjem ali z drugo rastlinsko skorjo ali z živalsko kožo, mnogo pogosteje pa z rastlinskim listom tako imenovanim papirom, kateri v izobilji raste po misirskih močvirjih, ponekod tudi s kožico od ovce, janjca ali kozla, katero so pripravljali v Pergamu, od koder se je tudi imenovali pergamen.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Proti razsodilom, katera so izrekla upravna oblastva temeljem najvišjega sklepa z dne 31. oktobra 1856 (ukaza ministerstva za notranje stvari z dne 7. decembra 1856, št. 224. drž. zak.) in z dne 1. marca 1860 (ukaza ministerstva za notranje stvari z dne 15. marca 1860, št. 73. drž. zak.) dalje temeljem §-a 87., lit. c zakona z dne 8. marca 1885, št. 22. drž. zak. o sporih, kateri izvirajo iz služabnega razmerja ali iz mezodne pogodbe in so zasebnopravnega značaja, prepuščeno je onemu, kateri je oškodovan v svojih zasebnih pravicah, da nastopi redno pravno pot s tem, da vloži pri sodišču tožbo.

(Iz knjige judikatov c. kr. najvišjega sodišča št. 130. pleniss. sklep z dne 5. marca 1895, št. 36.)

Ker je velike važnosti vprašanje, jeli dopuščeno, da se nastopi redno pravno pot s tem, da se vloži pred sodiščem tožbo proti razsodilom, katera so izrekla upravna oblastva o sporih, ki izvirajo iz služabnega razmerja in so zasebnopravnega značaja, in ozi-
raje se na to, da so gledé tega vprašanja sodne odločbe, kojih zakonitost z ozirom na določbo čl. XV. državnega osnovnega zakona o sodniški oblasti z dne 21. decembra 1867, št. 144. drž. zak. ni brezdvomna, naprosilo je c. kr. pravosodno ministerstvo predsedništvo c. kr. najvišjega sodišča, naj predloži omenjeno pravno prašanje senatu, sestavljenemu po §-u 16. lit. t) ces. patenta z dne 7. avgusta 1850, št. 325. drž. zak.

V najpopolnšem senatu, kateri je sestavil ustrezaje tej prošnji, sklenilo je c. kr. najvišje sodišče, da se vpiše navedeni pravni stavek v knjigo judikatov, ter se je pri tem uvaževalo:

Prašanje, je li dopustno, da se nastopi redno pravno pot s tem, da se vloži pred sodiščem tožbo, proti razsodilom, katera so izrekla upravna oblastva o sporih, ki izvirajo iz služabnega razmerja in so zasebnopravnega značaja, mora se nepogojno potrditi, ker je po določbi, nahajajoči se v čl. XV. odst. 1. državnega osnovnega zakona o sodniški oblasti z dne 21. decembra 1867, št. 144. drž. zak., prepuščeno v vseh slučajih, v katerih je upravnemu ob-

lastvu po obstoječih ali po zakonih, ki se bodo izdali v bodoče, razsojevati o nasprotujočih si zahtevah zasebnikov, onemu, kateri je po tem razsodilu oškodovan v svojih zasebnih pravicah, da išče pomoč proti nasprotni stranki na redni pravni poti. Le-ta določba državnega osnovnega zakona ne pripušča bodisi katerekoli izjeme. Razlikuje se bistveno od določbe, nahajajoče se v čl. XV. odst. 2. istega državnega osnovnega zakona, ker ima prva določba kot pogoj zgolj zasebnopravna razsodila, določba v odstavku 2. pa razsodila, ki so izšla v stroki javnega prava in s kojimi bi se pravice sploh kršile. V slučaju odstavka 1. ustanovljena je pristojnost rednega sodnika, v slučaju odstavka 2. pa pristojnost upravnega sodišča z omejitvami, katere so navedene v §-u 3. zakona z dne 22. oktobra 1875, št. 36. ex 1876 drž. zak.

Drugo prašanje je, na kak način more uveljaviti oškodovanec pristojno svojo pravico do tožbe v slučaju, kateri določuje odstavek 1. navedenega čl. XV. O tem, da ne gre, izdano razsodilo upravnega oblastva prezreti in tožbeni zahtevek tako sestaviti, kakor bi sploh ne izdalo se razsodilo upravnega oblastva, ne sme se tem manj dvomiti, ker je pravica do tožbe dana samo onemu, kateri je v svojih zasebnih pravicah oškodovan, in mora torej tožnik pred vsem dokazati storjeno oškodbo in prikrojiti svoj zahtevek primerno tožbeni vsebini. Ob sebi umevno je, da je odvisen od sestave zahtevka odgovor na daljnje prašanje, katero sodišče je pristojno in katero postopanje je vpeljati o vloženi tožbi.

Iz teh razlogov sklenilo se je, da se vpiše v knjigo judikatov na čelu navedeni pravni stavek.

b) Pomen zemljeknjižne mape za dokaz lastninske pravice.

Z razsodbo z dne 3. septembra 1894, št. 19665 ugodilo je mestno del. okrajno sodišče v Lj. tožbenemu zahtevku:

»Tožnik France S. kot lastnik posestva vlož. št. 53 kat. obč. Z. lastnik je tudi parcele št. 994 kat. obč. Z. in posebno tudi tistega trikota te parcele, ki je v tožbi oziroma repliki priloženem obrisu in v oglednem načrtu zaznamovan s črkami »a b c« ta leži mej mejniki, ki se nahajajo na mestih »a« in »c« in mejno jamico »b« tako, da ga črta »a—b« loči od tožencu lastne parcele št. 993 in črta »b—c« od Matevžu G. lastne parcele števil. 999/1 kat. obč. Z.;

toženec France Z. ima to pripoznati, da je na mestu tega trikota prava meja mej njegovo parcelo št. 993 in tožnikovo parcelo št. 994 ravna črta od mejnika »a« do mejnika oziroma mejne jamice »b«, to je črta »a—b« obrisa; toženec ima v prihodnje to mejno črto spoštovati ter se na tožnikovem svetu »a—b—c« vzdržavati vsakega posestnega dejanja, sicer bi imel plačati za vsak prestopok od sodišča določeno globo, vse pod izogibom izvršila, pa le tedaj in od tega dne, ako toženec ne položi mu naložene in sprejete glavne prisege z vsebino: »da kolikor ve in se spominja, ni res, da so tožnik France S. in pred njim njegovi posestni spredniki sporni trikot »a—b—c« mirno, javno in izključljivo več nego 30 in 40 let od tožbe nazaj uživali in posedovali s tem, da so za svojo hišo tu kosili, grmičje obsekavali, steljo napravljali in ga sploh na vsak takemu svetu možni način uživali.«

Razlogi:

Po izreku v sporazumljenju strank izvoljenega edinega izvedenca je prvič dokazano, da je bil prepirni trikot po tožbi priloženem obrisu v zvezi s popisom v tožbi in z mapo se strinjajočim načrtom popolno zadostno določen, da se je zamogel v naravi določiti in s tem je tudi dokazano, da ni bilo treba, da je toženec v svojem zagovoru identiteto prepirnega terena zanikoval, vgovarjal nedoločnost istega in istega drugače opisoval ter s tem pravdo nepotrebno razširil in zamotal. Po istih dokazih je dalje dokazano, da je jedini prepirni teren ali svet v obeh obrisih označeni trikot »a—b—c« in da se ta strinja s trikotom, katerega opisuje toženec v vgovoru ter da se vsi daljnji dokazi tičejo le tega trikota. Nadalje je po izreku izvedenca dokazano, da črta »a—b« se strinja z mapno mejo, da torej po mapi pripade trikot »a—b—c« k tožnikovi parceli št. 994. Dokazano pa je jednako, da se mapna meja med parcelama št. 994 in 993 sploh ne ujema z mejo v naravi, kajti v črti »d—e« ogledega načrta zavije se meja po mapi proti severu, v naravi pa proti jugu, dalje v črti »e—a« teče po mapi naravnost, v naravi pa po obojestranskih navedbah se zavije proti severu v oboku »e—g—h—a«, dalje teče črta »a—e« ravno v nadaljnji progi od »h—a«. Iz tega pa sledi, da mapna meja tu ni zanesljiva in dejansko pravilna, vsled česar se na isto kot polni dokaz ne more ozirati, temveč le na daljnje ponujene dokaze. Kakor

že omenjeno, prepiren je med strankama svet označen po trikotu »a—b—c«, katerega vsaka za se pretenduje in s katero pretenzijo — ako se izkaže nepravilna — je zadostno vtemeljen pravni vzrok k tožbi, torej je dejansko nevažno in nevplivno, kje so bili ravno napravljeni mejni jarčki ali v črti »a—b« ali »a—e« ter se je na to ozirati le, v kolikor v pojasnilo treba, pri razsoji o dokazih gledé posesti in torej dejansko ostane rešiti le vprašanje, ako in kako je ena ali druga stranka svoj dokaz lastnine do tega trikota dokazala. V tem obziru pristojna v prvi vrsti tožniku ta dokaz in tožencu le protidokaz. Izpovedbe vseh ponujenih in zaslišanih prič imeli so sledeči uspeh in sicer prvič:

A. Gledé od tožnika ponujenega dokaza več ko 30 in 40letne posesti tega trikota, torej priposestovanja lastnine: Priča Mica S. sen. tožnikova mati potrdila je to okolščino popolnoma v tej obliki, da je potrdila, da je povprek gotovo vsako drugo leto videla, da so tožnikovi do črte »a—b« listje grabili in semtertja pa tudi kaj zrasle trave pokosili. Priča Mica S. om. C. tožnikova sestra, 43 let stara, potrdila je to okolščino za čas do leta 1883., torej od svojega 14. leta do l. 1883. za 18 let s tem, da so tožnikovi do črte »a—b« listje grabili in zraslo resje pokosili. Priča Mica S. jun. tožnikova žena potrdila je isto za zadnjih 6 let razun lanskega leta. Ostale priče Matevž G., Jože L., Mica in France S., vse ptuje, nesorodne in nesumne priče pa o obsegu užitka gledé trikota niso vedle nič določenega povedati.

B. Gledé od toženca ponujenega dokaza oziroma protidokaza s pričami pa so izpovedali:

Matevž G., Anton L., Jože L., Janez T. in Helena T. tudi vse ptuje, nesorodne in nesumne priče, pa tudi o obsegu užitka toženčevega gledé trikota niso vedle določenega povedati. Priča Matija Ž. očim toženčev, o užitku trikota tudi ni nič vedel. Priča Mica S., 52 let stara sestra toženčeva potrdila je za čas do svojega 24. leta, torej od 14. leta do 24. leta ali od leta 1856.—1866., da so toženčevi ta trikot uživali do črte »a—e« s tem, da so tu listje grabili. Priča Johana Ž., 53 let stara, žena toženčeva, potrdila je isto za čas od svojega 22. leta naprej, torej od leta 1863. naprej do tožbe, to je ravno 30 let in sicer trdi le, da so tu listje grabili. Priči Martin in Andrej Ž. toženčeva sinova izpovedala sta jednako za čas svojega spomina, torej pri starosti 22. let za čas od 14. leta

naprej ali od leta 1888. naprej. Priča Janez Ž., tudi toženčev sin potrdil je isto tudi za čas svojega spomina razun okoli zadnjih 5 let, to je od 14. leta ali l. 1880. do l. 1890. — Iz tega dokazilnega materijala torej sledi prvič, da niti tožnik niti toženec za svojo trditev nista dognala prve polovice dokaza, kajti za celo dobo potrdila je okolščine le za vsakega ena zavržna priča, za tožnika njegova mati Mica S. in za toženca žena Johana, med tem ko so druge le za posamezna leta nasprotno to potrdile, ne da bi tudi te skupne dobe 30 let izpolnile. Ne gledé na to pa si te izpovedbe ravno direktno nasprotujejo, vsled česar so se bili pravdni spisi odstopili državnemu pravdnštvu, vendar je bila dotična preiskava vstavljena, torej preostaja uvažati izpovedbe v tej razsodbi. Kakor že omenjeno, so te izpovedbe tako nasprotujoče si, da se nasprotno izključujejo, dalje niso zanesljive radi tega, ker je po dokazu ogleda, po katerem na tem trikotu skoraj nič ne raste, in je isti tako neznaten, zelo verojetno, da niti ena niti druga priča ni mogla razločevati, kako daleč se je uživalo, ker ravno užitka ni bilo. Pri tem položaju se torej na izpovedbe prič ne more nič ozirati in preostaja edino dokaz z glavno prisego gledé te okolščine in sicer v prvi vrsti za tožnikovo trditev po negativni od toženca sprejeti glavni prisegi. Od te prisege odvisen je torej tožbeni zahtevek.

Z razsodbo z dne 28. decembra 1894, št. 10139 ugodilo je višje deželno sodišče Graško tožbi brezpogojno.

Razlogi.

Ni prav, da je prvi sodnik izrekel, da je tožnik ona stranka, ki mora doprinesti dokaz. — Ne da se tajiti, da podpira tožnikovo zahtevo vsebina zemljiške knjige. Po §-u 11. zakona z dne 25. julija 1871, št. 96. drž. zak. imajo vpisi, kateri se vrše pri otvoritvi nove zemljiške knjige ter se niso izpodbijali pri vravnavnem postopanju nasledke zemljeknjižnega vpisa, kateri nastopijo, kar se tiče lastninskega lista in tudi lista, na katerem so vpisane sestavine posestva. Sestavine, katere so vknjižene na prvem listu zemljiške knjige, pripadajo torej dotičnemu posestvu. — Po §-u 6. deželnega zakona za Kranjsko z dne 25. marcija 1874, št. 12. dež. zak. mora številka zemljeknjižne parcele biti enaka številki parcele v katastru in katastralni mapi. — Zemljeknjižna mapa je torej bistveni del zemljiške knjige ter služi v polni dokaz o obsegu vsake v zemljiški

knjigi vpisane parcele. Brez dvoma se more izpodbijati pravnim potom — a za kogar govori zemljiška knjiga — tu torej tožnik — temu ni treba ničesar dokazati. — Dokazovalna dolžnost zadene tu toženca, Z ozirom na to, da je izvedenec, katerega sta imenovali obe stranki, na podlagi katastralne mape, izjavil se, da pripada trikot »a—b—c« parceli št. 994, je dokazano, da je tožnik lastnik trikota »a—b—c«, ker je parcela št. 994 del vložka št. 53 kat. obč. Z., pri katerem je vknjižena lastninska pravica za tožnika. Toženec je trdil ter poskušal po pričah dokazati, da je pridobil lastninsko pravico do trikota »a—b—c« potom priposestovanja. Ta dokaz se pa ni posrečil, ampak dognala so se celo naravnost nasprotujoča izpovedanja. Radi tega pa se ne more spoznati na toženčevo prisego — ne gledé na to, da vrh tega nima dejanske vsebine. Tožbi je bilo torej brezpogojno ugoditi.

Najvišje sodišče potrdilo je višjesodni izrek z razsodbo z dne 13. marcija 1895, št. 3118.

Razlogi.

Številka parcele, katera je vpisana v zemljiški knjigi, dobi svoj pravi pomen šele po zemljiški mapi, v kateri je narisana parcela s svojimi mejami. Še pred poizvedbami, katere se morajo vršiti za uredbe nove zemljiške knjige, nabavijo se kopije katastralne mape. Poizvedbe same se pa raztegujejo tudi na to, da se dožene pravilnost katastralne mape. Če je treba, se mapa popravi ter razpoloži s posestnimi polami vred v reklamacijski dobi vsakemu v pregled. To vse ima nasledek, da postane mapa bistveni del zemljiške knjige, kar pripozna izrecno naredba just. ministerstva z dne 4. aprila 1878, št. 3676. — Da pa zadošča mapa tudi v nadalje tej svrhi, so se izdali predpisi, kako se mora vzdržati soglasje mej katastralno mapo in zemljiško knjigo ter se morajo izpremembe izvršiti po §-u 15. zak. z dne 28. maja 1883, št. 83. drž. zak. v mapi, v katastru ter v zemljiški knjigi. Predmet tej pravdi je trikot »a—b—c« obrisa v toliko namreč, je li pripada parceli št. 994 ali 993 — ali če je meja mej parcelama črta »a—b«, kakor trdi tožnik, ali »a—c« kakor navaja toženec. Izvedenec je potrdil soglasje mej mapo in načrtom ter izjavil, da mu je bilo lahko dobiti v naravi prepirna tla ter je označiti. Če je nadaljna meja »a—c—d« v zemljiški mapi prav zaznamovana ali ne, nima po-

mena, ker se ne pravda sedaj za te meje. — Gledé pravdnega predmeta pa se zлага katastralna mapa z naravo, je torej pravilna. Ker je pa rekel izvedenec, da leži meja v črti »a—b«, ne pa v črti »a—c« ter da pripada trikot »a—b—c« parceli št. 994, zadoščal je tožnik svoji dokazovalni dolžnosti gledé svoje tožbene trditve. Naj kaj več dokazuje, se pa prisiliti ne more. Pač pa bi moral toženec dokazati, da je pridobil zakonitim potom lastninsko pravico do omenjenega trikota. Po pravici je torej izreklo višje sodišče, da se ne more spoznati na toženčevo prisego.

Dr. S.

c) Določba §-a 456. obč. drž. zak. velja samo o prostovoljni zastavi in ne tudi o sodni rubežni.

V pravdi tožnice W. J. proti Dr. K. zaradi pripoznanja lastninske pravice na premičnine, katere je slednji dal zarubiti v svoji eksekucijski zadevi proti tožničinemu možu in zaradi opustitve zastavne pravice je okrajno sodišče v R. z razsodbo z dne 10. novembra 1894, št. 5615 odbilo tožbeni zahtevek iz sledečih razlogov:

Tožnica zahteva s svojo tožbo, da se v tožbi popisane premičnine, ki so bile pri njenem možu Č. J. zarubljene, izločijo iz rubežni.

Tožničn dokaz lastninske pravice služi po bistvu pravde za izločitev le v ta namen, da se zarubljene stvari izločijo iz rubežni, in je pripoznanje lastninske pravice le podrejenega pomena, ustavitelj eksekucije pa glavna stvar. Zaradi tega se mora, preje ko se premotri dokazovanje o lastninski pravici, preudariti, je li tožbeni zahtevek za izločitev premičnin iz rubežni sam ob sebi vpravičen. Po §-u 1238. obč. drž. zak. velja, dokler žena ne vgovarja, pravna slutnja, da je svojemu možu kot svojemu zakonitemu zastopniku zaupala in izročila oskrbnitvo svojega premoženja. Vse zarubljene stvari našle so se v posesti tožničinega moža in se imajo zatorej tudi smatrati kot njemu zaupano in izročeno prosto premoženje tožnice. Kakega vgovora proti oskrbovanju premoženja tožnica ni trdila, niti dokazala. Po takem sme tožnica le tedaj zahtevati, da opusti toženec svojo zastavno pravico, če odškoduje njega za pošteno pridobljeno zastavno pravico. Po §-u 456. obč. drž. zak.

namreč lastnik svoje stvari, če se je brez njegovega privoljenja dala v zastavo, brez odškodovanja v tistih slučajih ne more zahtevati, v katerih lastninska tožba proti poštenemu posestniku ni dopuščena. Lastninska tožba pa po §-u 367. obč. drž. zak. takrat ni dopuščena, kedar je tožnik stvar komu v varstvo ali v kateri koli namen zaupal. Če so torej tudi vse zarubljene stvari last tožnice, se njeni tožbi po §-ih 456. in 367. obč. drž. zak. vendar ni moglo ustreči.

Vsled tožnične apelacije je višje deželno sodišče z odločbo z dne 23. januarija 1895, št. 12650 prvosodno razsodbo pre naredilo in tožbi ugodilo iz sledečih razlogov:

Po izpovedbah pričë M. E. in J. W. doprinešena je najmanj prva polovica dokaza za to, da je tožnica zarubljene premičnine dobila od svoje matere J. W. pri svoji poroki kot doto, kar potrjuje tudi ženitno pismo. Tožnica je torej gledé omenjenih premičnin dokazala do polovice veljavni naslov in pravno pridobitev po §-ih 372. in 425. obč. drž. zak., zaradi česar se mora spoznati na njeno dopolnilno prisego. Mnenju prvega sodnika, da toženec po §-ih 1238., 267. in 456. obč. drž. zak. ni zavezan, opustiti zastavno pravico, se ne more pritrditi, ker § 456. obč. drž. zak. velja samo o prostovoljni zastavi in ne o sodni rubežni in ker je tožnica svojo lastninsko pravico pri rubežni izrečno prijavila.

Vsled revizijske pritožbe toženčeve je najvišje sodišče z odločbo z dne 27. marca 1895, št. 3868 višjesodno razsodbo potrdilo iz njenih postavnih razlogov. F. P.

d) Stroški intervencije pri prisegani razodetne prisege niso niti pravdni niti izvršilni stroški.

V pravdi A proti tožencem B izšla je pravokrepna razsodba z dne 28. julija 1894, št. 6602, po kateri morajo toženci prisegi razodetno prisego o premoženju pokojnega A. M.

S prošnjo de pr. 13. januarija 1895, št. 298 je tožnik A prosil, da se v to priseganje odredi narok. Pri naroku dne 18. januarija 1895 so toženci prisegli razodetno prisego in tožnik zahteval je povrnitev stroškov in posebno tudi stroškov intervencije svojega zastopnika pri tem naroku. Zadnjemu zahtevku so se toženci vpirali, rekoč, da so zadovoljni povrniti stroške nastopa prisege in ko-

leka k zapisniku z dne 18. januarija 1895, ne pa stroškov intervencije zastopnika pri priseganji.

Okrajno sodišče v K. je z odlokom z dne 19. januarija 1895, št. 421 vse stroške smatralo potrebnimi in naložilo njih povrnitev v znesku 23 gl. 11 kr. tožencem.

Rekurzu tožencev je višje deželno sodišče v G. z naredbo z dne 20. februarija 1895, št. 2142 ugodilo in odlok okrajnega sodišča v K. z dne 19. januarija 1895, št. 421, kateri ostane v ostalem v veljavi, gledé stroškov tako pre naredilo, da se tožencem naloži, da povrnejo tožniku stroške prošnje za določitev naroka priseganju in koleka k prisežnemu zapisniku v znesku 7 gl. 58 kr. v 14 dneh izogibom eksekucije, da pa se nasprotno zahteva za prisodbo daljnjih v istem zapisniku zaznamovanih stroškov odbije. Tudi je višje deželno sodišče odločilo, da mora tožnik povrniti tožencem odmerjene stroške rekurza v 14 dneh pod eksekucijo.

Višje dež. sodišče u v a ž e v a l o je pri tej odločbi, da so pritožniki v prisežnem zapisniku priznali, da so dolžni povrniti stroške prošnje za določitev naroka za priseganje in koleka k temu zapisniku in je torej obsodba v te stroške vpravičena. Drugi v tem zapisniku po tožniku zaznamovani stroški pa niso niti pravdni, oziroma stroški priseganja, niti izvršilni stroški in sicer prvi ne, ker so bili pritožniki v priseganje razodetne prisege brezuvetno obsojeni in se razodetna prisega ne more smatrati kot prisego stranke v svrhu dokaza prepirnega dejanja, ampak je izpolnitev tega, v kar so pritožniki bili obsojeni, drugi pa zato ne, ker se ni za eksekucijo rabsodbe prosilo in se bi tudi v tem slučaju čin priseganja ne smel imeti za čin izvršilnega postopka, ampak za izpolnitev eksekvovanega dejanja. V slučaju, da je bil tožnik menenja, da mora pri priseganju razodetne prisege, to je pri izpolnitvi tega, v kar so bili pritožniki po sodnem izreku obsojeni, posredovati, mu pri tem narastli stroški niso pravdni izdatki in zanj ne vtemeljujejo pravice do povrnitve.

Vsled tožnikovega revizijskega rekurza je najvišje sodišče z naredbo z dne 9. aprila 1895, št. 4373 potrdilo višjesodno odločbo iz njenih razlogov, primernih stvari in zakonom. *A. G.*

e) Manifestacijska prisega temeljem inozemske razsodbe.

Temeljem rozsodbe izvršilnega odloka ogrskega sodišča dovolilo je okrajno sodišče v Il. Bistrici izvršitev eksekucije proti B-ju radi dolžnih 564 gl. s pr., ki pa ni imela zaželjenega uspeha.

Upnik A prosil je za zaslihanje dolžnika B v zmislu §a 3. zak. z dne 16. marca 1884, št. 35. drž. zak.

Z odlokom z dne 20. marca 1895, št. 2037 odbilo je navedeno sodišče to prošnjo, ker ni dovolilo prve stopinje eksekucije, temveč le ukazalo izvršitev po inozemskem sodišči dovoljene eksekucije.

Ugodè rekurzu izvršiteljevemu je višje deželno sodišče graško z odločbo z dne 27. marca 1895, št. 3417 ugodilo A-jevi prošnji — ker gre tu za izvršitev po ogrskem sodišči na podlagi ogrske rozsodbe dovoljene eksekucije, ter je uporabljati v izvršilnem postopanju določbe avstrijskih zakonov, — ker služi nalog v zmislu §a 3. z dne 16. marca 1884, št. 35. drž. zak. le v to, da je mogoče izvršiti eksekucijo, ker se torej uporabo te določbe v predležem slučaju ne more izključiti, to pa tem manj, ker niti besedilo zakonite določbe ne nasprotuje tej razlagi, kajti po načelu reciprocitete mogoče bi bilo naprositi prvo sodišče za dovoljenje prvega eksekucijskega koraka; ter končno uvažujé, da je prvo sodišče za rešitev te prošnje tudi pristojno, ker ima dolžnik v njegovem okrožji svoje redno bivališče.

Uvažujé, da ni po A-ju naprošeno zaslihanje v zmislu §a 3. zak. z dne 16. marca 1884, št. 35. drž. zak. posebna vrsta eksekucije, temveč naj služi le izvršilu po pristojnem ogrskem sodišči dovoljene eksekucije, ter da je po naredbi pravos. min. z dne 7. septembra 1871, št. 9971 vsled reciprotetnega načela med avstrijsko in ogrsko državo pri vseh slučajih izvršila uporabljati le avstrijske zakone, da je torej zakonu prikladno, da je isto sodišče pristojno v rešilo prošnje po §u 3. l. c., katero je ukazalo izvršilo po ogerskem sodišči dovoljene eksekucije — je najvišje sodišče zavrglo revizijski rekurz ter potrdilo višjesodno odločbo.

Dostavilo se je to rešilo vsled višjesodne naredbe z dne 6. junija 1895, št. 5729.

Dr. S.

f) **Stranka, v pravdi podlegla, dolžna je povrniti vselej nasprotni stranki sodne troške, za pravdanje potrebne (§ 24. zak. z dne 16. maja 1874, št. 69. drž. zak.).**

Tožnica F. M. roj. D. navedla je v svoji tožbi de pr. 31. marca 1894, št. 2166, da jo je toženec, zakonski njen drug dr. A. M. samolastno zapustil in da neče skrbeti za ml. svojo hčer A. M. ter zahtevala kot mati te nedoletnice, da se proglasi razsodba: »za vzdrževanje nedol. svoje hčere. A. M. je dolžan toženec plačevati tožnici pod eksekucijo vsak mesec deset goldinarjev, počenshi od 1. marca 1894. leta ter povrniti jej v 14 dneh pod isto posledico pravdne troške.«

Da-si ni toženec podal svojega odgovora na to tožbo in da si je on še le pri naroku, določenem za inrotulovanje spisov, navedel, da tožnica nima pravice do tožbe, odbilo je venderle de želno sodišče tržaško z razsodbo z dne 27. junija 1894, št. 4071 napominani zahtevek iz teh-le razlogov:

Toženec je molče priznal, da je sklenil s tožnico zakonsko zvezo v zmislu §-a 44. obč. drž. zak. in ker je porodila tožnica v tem zakonu nedol. hčer A. M., je gotovo, da je le-ta nedoletnica zakonita toženčeva hči (§ 138. obč. drž. zak.). Po §-u 141. obč. drž. zak. je pred vsem oče dolžan skrbeti za vzdrževanje svojih otrok in sicer dotelej, dokler se ti sami živiti ne morejo in ako nanese potreba, prisili ga lahko sodnik k izpolnovanju te njegove dolžnosti. Ker zastopa pa glasom §-a 152. obč. drž. zak. oče nedol. svoje otroke, ker se mora glasom §-a 271. obč. drž. zak. zahtevati, da imenuje sodišče v vseh stvareh, nastalih med roditelji in njih otroki le-tem posebnega skrbnika in ker tožnica v le-tem slučaju, proti navedenim zakonitim odredbam zahteva sama, da se obsodi toženca na plačilo deset goldinarjev, plačnih vsak mesec naprej za vzdrževanje nedol. njegove hčeri A., ni možno priznati jej pravice do te tožbe in vsled tega bilo je ne samo odbiti to njeno zahtevanje, nego jo celo obsoditi v povračilo pravdnih stroškov.

Tožničino apelacijo odbilo je sicer višje deželno sodišče v Trstu z razsodbo z dne 30. avgusta 1894, št. 3307, a pobotalo je ob jednom med obema strankama vse pravdne troške, oprši se na tele razloge:

V §-u 142. določa obč. drž. zakonik, kedar sta se zakonska ločila od mize in postelje, ne da bi bila določila, kateri od njiju

ima skrbeti za vzgojevanje otrok, mora sodišče, ne pripustivši pravedanja, odrediti, da se izroče otroci ženskega spola materi v njeno vzgojo do dovršenega sedmega leta in isto tako določa obč. drž. zakonik v §-u 141., da je zlasti oče dolžan skrbeti za vzdrževanje nedol. svojih otrok in sicer dotlej, dokler se ti sami vzdržavati ne morejo. Ta zakonita določila uporabljati je tudi v slučajih, kedar sta se zakonska samooblastno ločila od mize in postelje brez sodnega odobrenja ali sodne razsoje in iz tega izvira pravica materi, zahtevati, da poskrbi oče za vzdrževanje svojih otrok in da jej donaša radi tega prispevke, potrebne za vzdrževanje otrok, prepuščenih njej v oskrbo in v vzgojo. Pripoznano je, da sta zakonska dr. A. M. in E. pl. D. roditelja nedoletne A. M., rojene dne 30. marca 1894. leta, da sta se ločila od mize in postelje, ne da bi bila prosila, da bi odobrilo sodišče samolastno njiju ločitev, ali da bi o tej ločitvi razsodilo in da nista vzajemno določila, kateremu od njiju bodi skrb za vzdrževanje nedol. A. M., ki živi z materjo svojo, katera jo živi. Mati ima torej pravico zahtevati, da donašaj oče prispevkov, potrebnih za vzdrževanje nedol. svoje hčeri A. M. in radi tega nikakor ni bilo potrebno imenovati tej nedoletnici skrbnika, ki bi sprožil pred sodnikom odnosno zahtevanje. Tožnica ni pa smela začeti tožbe, nego njej je bilo obrniti se do pristojnega sodnika, da bi le-ta izrekel svoj ukrep v zmislu §-a 142. obč. drž. zak., ter da bi določil razmere, v katerih bi bilo denašnjemu tožencu donašati ali nedonašati prispevkov za vzdrževanje nedol. njegove hčeri A. M. z ozirom na določilo §-a 139. obč. drž. zak. in samo iz tega razloga, ker je namreč tožnica nastopila pot pravde, nikakor pa ne iz razloga, navedenega po tožencu izven časa, da nima tožnica pravice do tožbe, moralo je višje deželno sodišče odbiti tožbeni zahtevek. Ker se ni torej odbil tožbeni zahtevek iz razloga, po tožencu navedenega, in ker ni njegov vgovor storjen izven časa, da tožnica nima pravice do tožbe, v zakonu vtemeljen in to tem menj, ker na tožbo še odgovoril ni, nego celo sam prosil, da se določi dan za inrotulovanje spisov, — ni bilo možno prisoditi mu pravnih troškov, narastlih v prvi instanci in ker sta vzajemno podlegli obedve stranki, moralo se je pobotati med njima pravdne troške, narastle v prvi in drugi instanci §-a 24. in 25. zak. z dne 16. maja 1874, št. 69. drž. zak.).

Vsled toženčeve revizije je pa najvišje sodišče z odločbo z dne 4. januarija 1895, št. 15594 premenivši razsodbo druge sodne instance z nova uveljavilo razsodbo deželnega sodišča tržaškega in obsodilo tožnico tudi v povračilo revizijskih troškov iz tega le razloga:

Ker se je bil odbil tožničin zahtevak, izražen v tožbi, dolžna je kot podlegla stranka, povrniti svojemu nasprotniku, vse troške za pravdo potrebne (§ a 24. in 26. zak. z dne 16. maja 1874, št. 69. drž. zak.).

T.

g) Pravica paše na ptujem zemljišči se od razglasitve ces. patenta z dne 5. julija 1853, št. 130. drž. zak. naprej več ne more priposestvovati.

France U. in dr. tožili so Matijo F. na pripoznanje pašne pravice po parceli št. 426/56 kat. obč. Pijavce, opirajoč se na to, da so si to pravico priposestvovali s tem, da že več nego trideset let od meseca majnika 1894. l. nazaj računjeno izvršujejo pravico paše po omenjeni toženčevej parceli.

Okrajno sodišče v M. je to trditev imelo za dokazano, ker je toženec ni zanikal ter je ugodilo tožbi z razsodbo z dne 5. julija 1894, št. 4703.

Na toženčevo apelacijo pa je višje deželno sodišče v Gradcu z razsodbo z dne 4. oktobra 1894, št. 7815 izpremenilo razsodbo prvega sodišča ter tožbo odbilo iz sledečih razlogov:

V zmislu §-a 6. lit. a) ces. patenta z dne 5. julija 1853, št. 130. drž. zak. morajo se tudi pašne pravice na tuji zemlji uradnim potem podvreči odkupu ali uredbi. Spori gledé obstoja ali neobstoja takih doslej še ne zglašanih odnosno provociranih pravic se sicer vsled deželnega zakona za Kranjsko z dne 18. januarija 1889, št. 7. dež. zak. ne morejo več razsojevati od oblastnij nastavljenih v zmislu §-a 34. navedenega patenta za odkup in uredbo zemljiških bremen, temveč je morajo razsojati sodišča po skrajšanem postopku. V zmislu §-a 10. navedenega deželnega zakona pa ostajajo v veljavi vse one določbe cesarskega patenta, katerih navedeni deželni zakon izrecno ne izpreminja, torej še vedno velja določba §-a 43. omenjenega patenta. Ta določba veleva, da se pravice omenjene v §-u 6. lit. a) istega patenta od dneva razglasitve tega patenta naprej več ne morejo priposestvovati. Ker pa tožniki niti

trdili niso, da so si pravico paše na parceli toženca priposestvovali že pred razglasitvijo omenjenega patenta, je njihov zahtevek nevtemeljen, ter se je morala tožba odbiti.

Najvišje sodišče je z odločbo z dne 28. novembra 1894, št. 14094 rzsodbo višjega sodišča potrdilo iz istih razlogov.

Dr. K. F.

h) Sodišče sme odmeriti stroške po dv. dekretu z dne 4. oktobra 1883, št. 2633. z. j. z. in 3. odst. §a 19. odvet. reda samo, ako predloži odvetnik v to svrhu sodišču ekspenzar, ne pa ako prosi za odmero stranka.

Stranka prosila je, predloživši ekspenzar svojega zastopnika, odvetnika, naj se odmerijo zabeleženi stroški narasli v raznih pravnah.

Prva instanca, okrajno sodišče v R., odklonila je po zaslisanji advokata zahtevo, češ, da sme prositi za odmerjenje stroškov po dv. dekretu z dne 4. oktobra 1833, št. 2633. zb. pr. z. in III. odstavku §a 19. adv. reda le advokat sam.

Višje deželno sodišče je na rekurz stranke razveljavilo prvoinstančni odlok in naročilo prvemu sodišču zakonito rešiti strankino prošnjo.

Uvažujé, da advokat svojega, stranki na njeno zahtevanje vposlanega ekspenzarja ni sestavil v svrhu sodnega odmerjenja, temveč ji ga je poslal, nadejé se, da bo z dobra plačan, ter je bila stranka vpravičena le, ako oporeka resničnosti in visokosti njegove tirjatve, zahtevati po odst. 2. §a 19. adv. reda od odbora odvetniške zbornice, da se spor poravna, — uvažujé, da ima sodnik, kakor izhaja iz pričetka dv. dekreta z dne 4. oktobra 1883, št. 2633. zb. pr. zak. in 3. odstavka §a 19. adv. reda, le od advokata mu v to svrhu predloženi ekspenzar sodno odmeriti, — uvažujé, da vsled tega od stranke predloženi ekspenzar ni mogel, povzročiti sodnega postopanja po zmislu dv. dekreta z dne 4. oktobra 1833, št. 2633. zb. p. z. in to tem manj, ker so po izjavi advokata v ekspenzarju zabeleženi tudi stroški, ki jih je deloma stranka že izvansodno priznala, deloma pa zadevljajo opravila, ki se niso vršila pri sodišči v R., je pa najvišje sodišče z naredbo z dne 30. aprila 1895, št. 5319 višjesodno odločbo predrugačilo in prvoinstančni odlok zopet uveljavilo.

Kazensko pravo.

Je-li dopustno po že oznanjeni razzodbi popravljati zapisnik o glavni razpravi? — K §-u 271 k pr. r.

Proti razzodbi deželnega sodišča v Ljubljani z dne 12. julija 1894, št. 6940, s katero so bili J. P. in drugovi obsojeni hudodelstva goljufije po §-u 197., 199. *lit. a* in 209. kaz. zak. so priglasili J. P., M. P. in C. L. po svojem zagovorniku pritožbo ničnosti in jo tudi pravočasno izpeljali.

Hkrati z izvodom pritožbenih vzrokov prosil je pa J. P. dne 4. avgusta 1894, št. 7989, naj se popravi, oziroma popolni zapisnik o glavni razpravi.

V tej prošnji trdi namreč obdolženec, da se je:

1.) v zapisnik z dne 12. julija zapisala izjava soobtoženca J. V. drugače, kakor jo je izustil trdéch, da je govoril le-tà priča slično kakor v predpreiskavi;

2.) da se je izjava soobtoženke M. P. pomanjkljivo zapisala in izpustil nek važen pristavek, kojega je bila dodala svojim izpovedbam; in

3.) da je predsednik soobtoženca J. V. izrečno opozoril na razna nasprotstva mej njegovimi izpovedbami pri glavni razpravi in v predpreiskavi in ga vprašal, govori li sedaj pri glavni razpravi resnico, ali je resnico govoril v predpreiskavi, vsled česar je J. V. odgovoril, da govori resnično sedaj pri glavni razpravi. Le-ta važna okolnost pa se ni zabeležila v zapisniku.

Deželno sodišče v Ljubljani odbilo je z odlokom z dne 14. avgusta 1894, št. 7589 to prošnjo za popravo z ozirom na § 271. k. p. r. kot v zakonu nevtemeljeno. Stranke smejo le zahtevati v obrambo svojih pravic, da se posamezne točke po zapisniku ugotové in da se ondi, kjer velja za gotove besede, takoj posamezna mesta preberó, nikakor pa ne, da se zapisnik o glavni razpravi, ki je sam ob sebi javna listina, potem, ko je izšla že nanj opirajoča se razzodba, v kateremkoli oziru predružači.

Proti temu odloku vložil je J. P. pravočasno pritožbo, koja se je z vsemi, to ničnostno stvar zadevajočimi kazenskimi spisi predložila najvišjemu kot kasacijskemu sodišču.

Vsled ukaza najvišjega kot kasacijskega sodišča z dne 2. oktobra 1894, št. 10.769 je pa višje deželno sodišče v Gradci

z odločbo z dne 17. oktobra 1894, št. 10.229, zaslišavši državnega nadpravnika temeljem §-a 15. k. p. r. izpodbijani sklep vničilo in deželnemu sodišču naložilo, o tej prošnji stvarno razsoditi in potem spise zopet najvišjemu sodnemu dvoru predložiti, in sicer uvažuje, da iz določil §-a 271. k. p. r. ne izhaja, da bi bila zahteva kakega vdeleženca (eines Betheiligten), naj se popravijo zabeležbe razpravnega zapisnika nevpravičena; in se to tudi s tem ne more vpraviti, da ima ta zapisnik lastnosti javne listine, uvažuje, da se, ker v zakonu, izvzemši § 271., št. 2. k. p. r., prečitanje razpravnega zapisnika ni predpisano, in se le-ta čestokrat šele po dokončani razpravi sestavlja, dotični stranki možnost, zapisnik popraviti, nikakor ne sme odvzeti, kedar dokaže, da zabeležba, za katero se prosi, namerja njeno pravno korist; uvažuje, da predležeče prošnje, ni bilo kar tako zavriniti, marveč da je bilo treba pretresovati jo in jo rešiti.

P.

Književna poročila.

Mjesečnik pravičnoga društva u Zagrebu prinaša v br. 3. za mesec marec razpravi: Nova kaznena škola. Napisao A. Liroy, s talijanskega preveo dr. Ante Trumbić. — Nješto ob izručivanju zločinaca u Avstro-Ugarskoj te Bosni i Hercegovini. Napisao dr. Hugo Štefanić. Nastavak. Poleg tega prinaša ta številka slučaje iz državlanskega, kazenskega in trgovinskega prava ter iz upravne prakse, razne in književne stvari in osnovo zakona za ustanovitev zadruga v svrhu podpore odvetnikov in odvetniških kandidatov ter njihovih udov in sirot. — V št. 4. za mesec april pa nahajamo razpravi: Poštansko pravo u zemljah krune ugarske. Napisao dr. Stjepan Radits. — Osnova zakona o ovršnom i osigurateljnomo postupku za kraljevine i zemlje zastupane u carevinskom vieću od dra. Stj. Posilovića. Istimako prinaša ta številka razne slučaje iz prakse. — V br. 5. za mesec maj pa: Sirotinjska povjerenstva u gradovima. Napisao dr. F. J. Spevec. Poštansko pravo u zemljah krune ugarske. Napisao dr. Stjepan Radits. Primjetbe k osnovi steč. reda u nas od g. A. Rušnova od dra. Stjepana Posilovića.

Stenografsko izvješće o zemaljskoj skupštini odvjetnika kraljevine Hrvatske i Slavonije. Poročilo o skupščini hrvatskih odvjetnikov lanskega leta, na kateri se je vsprejel z malimi izpremembami načrt onega zakona, kateri preje omenjamo.

Povjestne črtice i bibliografija o bilježništvu. Prouka odvjetnika dra. Vladimira Pappafave (člana „Société de Législation comparée“ u Parizu). — Zadar. — Tiskom i nakladom L. Woditzka. — 1895.

Mnogo se je pisalo in govorilo v zadnjih časih o potrebi ali nepotrebi notarskega stanu. Predno se reši tako važno vprašanje, treba temeljito proučiti zgodovino beležništva in njega etični smoter. Uprav dobro došlo je torej delo, kakor je sestavil z veliko marljivostjo in trudom g. dr. Pappafava, že znan pisatelj v tej pravniški stroki. Knjiga je bibliografski repertorij, kateri daje, urejen po abecednem redu, podobo spisov, koji se pečajo z beležništvom od najstarejše dobe do danes ter se ne ozira samo na zakonodajstvo, ampak tudi na pravosodje, prakso in zgodovino beležništva. Književnost vseh dežel Evrope in Amerike je naštetá v tej knjigi, posebno pa ona Avstrije, Italije, Francije, Nemčije, Angleške i. t. d. Namen repertoriju je, pospeševati študije o beležništvu ter ob jednom dokazati veliko važnost, katera se je vedno pripisovala instituciji, ki izvira iz žive potrebe, ki se je povsem udomačila in je na vse strani vpravičena. — Repertoriju pridejan je kot uvod kratek obris zgodovine beležništva.

Fr. K.

Erkenntnisse und Bescheide der im Grunde des Gesetzes vom 28. December 1887, betreffend die Unfallversicherung der Arbeiter errichteten Schiedsgerichte. Richard Kaun. — Na Dunaji. — 1894. — Manz. Cena 4 gld.

Misli o reformi stečajnoga reda u nas u obliku osnovne od Adolfa Rušnova. Troškom in nakladom „Pravničkoga društva u Zagrebu“. — U Zagrebu. — 1895.

V Hrvatski velja doslej še vedno konkurzni red z dne 18. srpnja 1859 l. Le-ta zakon pa današnjim potrebam nikakor več ne odgovarja, ker se nahaja v njem še polno formalizma, ki ovira, da se nobeden konkurz ne more hitro dovršiti, in ki provzročuje upnikom velike stroške. Čuti se torej že davno potreba, da bi se konkurzni red v Hrvatski premenil sedanjim zahtevam primerno. Največji nedostatek sedaj v Hrvatski veljavnega konkurznega reda je pa ta, da se v njem ne najde nobenih določeb za varstvo upnikov proti otujevanju imovine po kridatarju, kakor je imamo v izpodbojnem zakonu. Da se odpomore tem nedostatkem, misli se že dolgo na to, da bi se na Hrvatskem uvedel novi konkurzni red. Pred kodifikovanjem treba je pa najprvo rešiti vprašanje, je-li naj se vzprejme že jeden sedaj v drugih državah veljaven konkurzni red, ali naj se za Hrvatsko sestavi popolnoma nov samostojen konkurzni red. G. pisatelj ni za to, da bi se sprejel niti ogerski niti avstrijski doslej veljavni konkurzni red, in to posebno radi tega, ker imata ta dva zakona institute, katere bi nikakor ne ugajale in ki se tudi v praksi niso povsem izkazale in ker bi se dal uveljaviti jednostavniji konkurzni red. V naznanjeni knjigi skuša g. pisatelj sestaviti konkurzni red po svojih mislih. Podlaga njegovi predlogi je avstrijski in ogerski konkurzni red, sprejel je pa tudi nekatere določbe iz italijanskega in belgijskega. Ni pa vsprejel institucije konkurznega komisarja. Ta ustanova bi posebno za Hrvatsko ne bila prikladna, ker so tudi okrajna sodišča konkurzna sodišča in bi se torej vsled menjave sodiškega objekta vedno moral tudi menjati komisar, kar bi provzročalo mnogo neprilik in bi se brezuspešila včasih najnujnejša dela.

Premembe, katere navaja g. pisatelj v svojem načrtu, so jako umestne in bi je praktiki gotovo tudi pri nas pozdravili z veseljem.

Studien im österreichischen Markenrecht. J. L. Brunstein. Ausschliessliches Gebrauchsrecht. Markendelict. Processhindernde Vorfragen. — Wien. — Manz. — 1895.

Die Rechtsgeschäfte des Effectenverkehrs und die österr. Effectenumsatzsteuer. V. Korn. — Berlin. — Heymann. — 1895.

Actio de in rem versio, zugleich ein Beitrag zur Lehre von der Geschäftsführung. A. Tuhr.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. junija 1895.

— (Odlikovanje) Predsednik deželnega sodišča v Ljubljani, Fran Kočevar odlikovan je bil po Nj. Veličanstvu s podeljenjem plemstva.

— (Osobne vesti.) Imenovani so: deželnega sodišča svetnik v Trstu Fran Legat svetnikom višjega deželnega sodišča v Trstu; svetniška tajnika v Trstu, Edvard Rognollo in dr. Fran Piccoli, deželno-sodnima svetnikoma v Trstu; sodni pristav v Slovenski Bistrici, Ivan Pirnat, začasnim voditeljem okrajnega sodišča v Gorenji Radgoni; pravni praktikant pri celjskem okrožnem sodišču, Fran Mahorič, avskultantom na Štajerskem; pravnik Fran Gabrielli, praktikantom pri poštnem ravnateljstvu v Trstu; notarski kandidat v Laškem, dr. Alojzij Žnidaršič, substitutom notarja Filipa Mravлага v Št. Lenartu. — Višjega deželnega sodišča svetnik, Klement Mrak, v Trstu odlikovan je z redom železne krone III. vrste. — Premeščen je deželnosodni svetnik v Rovinju, Fran Codrig, v Trst. — Sodna pristava Richard Pavlin v Kopru in Ivan Clarici v Krku smeta menjati svoji službeni mesti.

— (Odvetniška zbornica kranjska) imela je dne 31. maja t. l. svojo redno glavno skupščino, pri kateri so se vršile nadomestne volitve. Izstopivši funkcionarji bili so zopet izvoljeni.

— (Pravniško društvo u Zagrebu) je imelo dne 16. februarija t. l. svojo redno letošnjo glavno skupščino. Iz poročila tajnikovega izvemo, da je društvo štelu koncem 1894 l. 530 pravih članov in 1 utemeljitelja. Po blagajnikovem poročilu je društveno gmotno stanje jako ugodno. Tekom l. 1894. imelo je društvo 4682 gold. 23 kr. dohodkov in 3692 gld. 85 kr. stroškov, tako da je koncem leta ostalo v blagajnici gotovine 989 gld. 38 kr. Društveno premoženje koncem preteklega leta znašalo je 9070 gld. 04 kr.

— (Novo okrajno sodišče.) Z naredbo pravosodnega ministerstva z dne 1. marca t. l. ustanovilo se je novo okrajno sodišče v Kobariđu, h kateremu spadajo občine: Breginj, Kreda, Drežnica, Idersko, Kobarid, Ljubušnje, Livek, Sedlo in Trnovo. Poslovati bode začelo to sodišče z novim letom.

Pregled pravosodstva.

511. Za politično nesamostalen kraj se imenuje v pravdi proti njeni občini curator ad actum.

O. z dne 29. januarija 1895, št. 948. G. Z. št. 18 ex 1895. (Glej G. U. 1105 in 11.979 ter G. H. 1885, št. 33.)

512. Izvršilo po sodišči dovoljene izselitve ne ustanavlja motenja posesti

O. z dne 26. februarja 1895, št. 2446. J. B. št. 18 ex 1895.

513. Actio negatoria je mogoča tudi proti zakupniku (najemniku) zemljišča, ne le proti lastniku.

R. z dne 27. februarja 1895, št. 1276. G. Z. št. 24 ex 1895.

514. Iz tega, da se je izročil zapustniku vsled njegove zahteve pri sodišči sestavljeni zapisnik, ki vsebuje njegovo oporoko, ne sledi razveljavljenje, oziroma neveljavnost oporoke.

R. z dne 14. novembra 1894, št. 13.383. J. M. 1110.

515. Revežem določena tretjina duhovniške zapuščine pripada revnemu zakladu njegovega rednega biva'išča, ne pa kraja, v katerem je slučajno umrl.

R. z dne 9. aprila 1895, št. 4127. J. B. 23 ex 1895.

516. Hišni oskrbnik je po svojem pooblastilu vpravičen sklepati najemne pogodbe le z navadnim napovednim rokom. — Avizat mora nasprotje dokazati.

R. z dne 13. marca 1895, št. 3184. J. B. št. 18 ex 1895.

517. Pri določbi odškodnine v razlastitvenem postopanju se mora tudi osebna škoda vzeti v poštevek.

O. z dne 23. aprila 1895, št. 4983. J. B. št. 22 ex 1895.

518. § 28. izpodbojnega zakona izrecno navaja kot vzrok izpodbijanja plačilo upnikovo. Izpodbojna pravda torej ni dopustna, če ne more doseči se po njej tega uspeha.

R. z dne 13. februarja 1895, št. 1302. J. B. št. 21 ex 1895.

519. Deželni odbor ne sme zahtevati prenotacijo zastavne pravice za take vzdrževalne stroške v deželno norišnico sprejete osebe, gledé obstanke katerih se mora vršiti šele pravda.

O. z dne 12. februarja 1895, št. 1628. G. Z. št. 19 ex 1895. (Cf. G. U. 11.137.)

520. Umakniti tožbo s pridržkom, vložiti vnovič ravno to tožbo, ni zabranjeno po šu 49. o. s. r. niti po dvornem dekretu z dne 15. januarija 1787, št. 620. z. p. z.

O. z dne 23. aprila 1895, št. 5125. J. B. št. 23 ex 1895.

521. Po tem, ko se je po podanem konečnem protispisu določilo, da se naj vloži spise, ni dovoljeno, vlagati nadaljnih spisov, tudi ne, če so le dodatek konečnemu protispisu.

O. z dne 9. aprila 1895, št. 4202. J. B. št. 21 ex 1895.

522. Dokaz starosti tujega državljana, rojenega in živečega v državah Severne Amerike, se more doprinesti po spričevalu avstrijskega konzulata, če ni javnih matrik o rojstvih.

O. z dne 26. februvarija 1895, št. 2234. G. Z. št. 20 ex 1895.

523. Tudi po mozajškem obredu vršivša se ženitev ustanavlja za-
vržnost priče po §-u 141. *lit. o*) o. s. r.

R. z dne 4. januarija 1895, št. 15.102. J. M. 1134.

524. Ako ni pravde pred eksekucijo, se vrši izvršilo po istem po-
stopanju, katero bi bilo uvesti, če bi se bila vložila tožba.

O. z dne 5. februvarija 1895, št. 1549. G. Z. št. 18 ex 1895.

525. Po pravilni prepovedi na tirjatev povzročeni položaj se ne pre-
drugači vsled poznejšega odstopa tirjatve, temveč obstoji tudi napram
cesijonarju.

R. z dne 14. novembra 1894, št. 10363. G. Z. št. 18 ex 1895.

526. Ako se spriča, da so se gmotne razmere dolžnika predrugačile,
se more le-ta prisiliti, da stori vnovič prisego v zmislu §-a 3. zak. z dne
16. marca 1884, št. 35. drž. zak.

O. z dne 30. oktobra 1894, št. 12117. J. M. 1104.

527. Zneski, ki gredo trgovskemu pomočniku iz službenega razmerja
tudi po otvoritvi konkurza, se morajo postaviti v I. razred.

R. z dne 13. marca 1895, št. 3079. J. B. št. 24 ex 1895.

528. Dolozni poskus, uporabljati falzifikat državne note za plačilo
ali pa jo zamenjati za prav denar, kaznuje se po §-u 8. k. z., če je zločinec
falzifikat tudi le pri sebi imel, ne da bi ga pokazal.

R. z dne 8. februvarija 1895, št. 15091. G. Z. št. 23 ex 1895.

529. V §-u 59. k. z. so le kazenske določbe za učine po §-u 58. *ibid.*
Le po teh pa je soditi, kaj je veleizdajstvo. *Lit. c/* §-a 49. k. z. določa slučaj,
v katerem se brez uspeha poskušena zapeljava do veleizdajstvenega rav-
nanja ne obrača proti določeni osebi, temveč proti občinstvu sploh (§ 305.
k. z.) Javnost tu ni čin, temveč navedena je primeroma.

R. z dne 9. novembra 1894, št. 11234. J. M. 1094.

530. Slovesni vstop katoliškega župnika v cerkev povodom instalacije
je javno bogočastje v zmislu §-a 303. k. z.

R. z dne 18. januarija 1895, št. 12822. G. Z. št. 24 ex 1895.

531. V okvirji §-a 267. k. p. r. se morejo staviti porotnikom vprašanja,
tudi če se ni trdilo nič dejanskega, gledé katerega se mora po §-ih 319. in
320. k. p. r. stavljati vprašanja.

R. z dne 16. junija 1894, št. 4310. G. Z. št. 18 ex 1895.

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga
člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld.,
za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, šte. 5 v Gospodski ulici; upravništvo pa na
Križevniškem trgu šte. 7.

Zbirka avstrijskih zakonov v slovenskem jeziku.

I. zvezek:

Kazenski zakon

o hudodelstvih, pregreških in prestopkih z dne 27. maja 1852, št. 117 drž. zak., z dodanim **tiskovnim zakonom** z dne 17. decembra 1862, št. 6 drž. zak. ex 1863, in drugimi novejšimi zakoni kazensko-pravnega obsega. Cena 2 gld. 50 kr., s pošto 15 kr. več.

II. zvezek:

Kazensko-pravdni red

z dne 23. maja 1873, št. 119 drž. zak., z **zvršitvenim propisom** in drugimi zakoni in ukazi kazenski postopek zadevajočimi. Cena 2 gld. 80 kr., s pošto 15 kr. več.

Nemško - slovenska pravna terminologija.

V imenu društva »Pravnika« uredil dr. Janko Babnik, c. kr. sodni pristav. Cena 3 gld. 50 kr., elegantno in trdno vezana 4 gld. 10 kr., po pošti 15 kr. več.

Zbirka obrazcev za slovensko uradovanje pri sodiščih.

I. Obrazci k obšnemu sodnemu redu. I. zvezek Spisal
Anton Levec, c. kr. sodni pristav

Vse te knjige dobivajo se pri knjigotržcu **Antonu Zagorjanu v Ljubljani**, kakor tudi pri vseh drugih knjigotržcih.

